

Crítica literària

Entre la fantasia i la realitat

S'han fet una colla de reedicions d'aquesta novel·la històrica d'aventures adreçada, principalment, a joves a partir de 14 anys però no exclusivament; és més, al meu entendre, val la pena augmentar l'edat de lectura de tal obra perquè la xarxa de noms i de situacions que s'insinuen afavoreixen que el lector jove es pugui desorientar i abandonar la lectura malgrat l'ambientació de misteri, fantasia i intriga d'aquest relat. Cal un coneixement del moment històric i de l'entrellat dels esdeveniments que van succeir, així com un guió de lectura que l'acompanyi. Dit això, el nom de l'autor ja és una garantia de bona literatura, de riquesa de vocabulari, que convida el sector adult a endinsar-s'hi.

La música de fons de l'argument és la situació del jove rei Jaume I successor a la Corona de Catalunya-Aragó després de la mort del seu pare Pere II el Catòlic, amagat pels seus fidels a fi de protegir-lo de les intrigues dels seus contraris. Ambientada en l'època medieval amb el feudalisme com a organització social, amb els trobadors i joglars que amaneixen el dia a dia dels senyors i del poble recitant mitges veritats d'una

EMILI TEIXIDOR

L'Ocell de Foc

Ed. Cruilla, 1972 (1a edició), 172 pàg.

època que, com a totes, es mou entre l'engany (el vescomte de Peguera), la crueltat, la traïció, l'interès, la fidelitat (Matilde, la Soldadera), l'amor (Arnau de Rocablanca i Carmesina), els torneigs...; mereix atenció la descripció del bosc, de la flora i la fauna: és el bosc de l'edat mitjana; els albigesos, la pesta, els monjos de monestirs (Sant Fruitós de Bages i el prior Berenguer de Foix), la bruixeria (Raslet, més que bruixot és un home savi incomprès que estudia les propietats de les plantes i animals per guarir ferides). A través de la seva lectura es fa un recorregut per personatges reals (malgrat el nom que se'ls doni no ho sigui): per exemple, Ocell de Foc, aprenent de trobador, un noi espavilat d'onze anys. El cant i la música, són protagonistes de la narració. Ocell de Foc, un joglar amb esperit de superació que somia convertir-se en un trobador reconegut; és a través

de la seva història que es basteix l'escenari de l'època. Una curiositat: tots els personatges són descrits físicament menys el protagonista, per què? Es vol incentivar la fantasia del lector a fi que «recreï» una figura a partir d'allò que es diu d'ell, d'allò que pensa i fa? Un estímul més.

El 1910 Igor Stravinski amb diverses històries tradicionals russes compon el ballet *L'ocell de foc* que estrena a l'Òpera de París: màgica fantasia on el príncep Ivan fa amistat amb l'ocell i s'enamora d'una jove molt bonica, l'ocell l'ajuda davant dels seus enemics. És un món imaginari on els ocells guareixen els malalts amb el seu cant, com en Raslet amb les seves plantes? Desconec si Teixidor va tenir present el ballet de Stravinski però hi veig semblances: fantasia, música, una època, uns escenaris (el bosc, la intriga, l'amor...), una geografia (Rússia-Pro-

Rosa M. Boixareu
Vilaplana
Síndica de Greuges
de la URL

vença). Un al·licient per a joves i no tan joves: llegir, escoltar, veure, imaginar. L'una i l'altra, la lectura i la música, tot un plaer per als sentits, un estímul per a la curiositat de tots.

Crítica cinematogràfica

El nou «Lazarillo» de Manila

BLANKA

DIRECTOR: Kohki Hasei
INTÈRPRETS: Cydel Gabutero, Peter Millari, Jomar Bisuyo, entre altres
MÚSICA: Aska Matsumiya, Alberto Bof, Francis de Veyra
GÈNERE: drama
75 minuts
Filipines, 2015

Blanka és una pel·lícula sincera i transparent que presenta la història d'amistat entre un vell músic ambulat i una nena del carrer. Enmig de la misèria dels barris pobres de Manila, aquesta història de tons verços i lluminosos explica com una lladre petita es converteix en una torxa de llum en zones d'ombres.

L'escriptor i director japonès Kohki Hasei emprèn el seu primer llargmetratge després de l'experiència en documentals, en vídeos musicals i de moda. Per a això recorre a un elenc d'actors no professionals encapçalats per Peter (Millani) un músic de carrer filipí amb una veu i passat esquinçat. Al seu costat Blanka, interpretada per Cydel Gabutero, la nena d'11 anys protagonista de la història, i un grup nombrós de nens que no s'havien posat mai davant de les càmeres. Com a director de fotografia, Takeyuki

Onishi aconsegueix donar als colors amargs de la pobresa el color de la infantesa i la ingenuïtat.

Blanka, una òrfena petita de Manila, com una pícara moderna, viu

de robar els turistes i d'enfrontar-se a la violència dels carrers on la pobresa i l'exploació sexual marquen els nens. Allà coneix un guitarrista cec que malviu amb les seves cançons. Junts formaran una parella artística i de vida transhumant. Blanka pretén formar una llar i per a això està disposada a comprar una mare per la qual ofereix fins a 30.000 pesos, fruit dels seus estalvis.

El director en el seu curt *Godog* ja ens havia mostrat la supervivència dels infants als abocadors de la gran ciutat filipina. Però no es decanta per la mirada fosca del també filipí Dante Mendoza amb la premiada a Cannes *Kinutay* (2009). La seva proposta vol mostrar que, enmig del desastre, els

infants vencen les dificultats i així fan sobreviure la humanitat. I amb aquesta inspiració construeix el personatge de Blanka, feble però fort, il·lusa però amb una enorme capacitat de surar

davant dels infortunis, innocent a la vegada que lúcida per sortejar les proves i trobar una sortida.

Blanka se situa més a prop d'*Estación central del Brasil* (1998), de Walter Salles, que de les versions tradicionals de la picaresca com *Oliver Twist* (2005), de Roman Polanski. La realització d'una paternitat i filiació adoptiva que contribueix a la salvació de tots dos enmig d'una situació d'injustícia i d'exploació a la qual el film no gira la cara però sí que capgira en superar la lògica de la marginació.

Realitzada amb mitjans senzills, ha rebut guardons importants, com els premis Lanterna Mágica i Sorriso Diverso a Venècia 2015 o el guardó a la millor pel·lícula al Festival Internacional de Friburg. Amb ells aquesta pel·lícula sobre la infància maltractada es converteix en una proposta sobre les eleccions de les persones i el valor de la família per trobar la salvació enmig de l'abocador.

Kohki Hasei ens aporta una visió de la denúncia enfront de l'exploació que captiva l'espectador en la mesura que aprofundeix en les capacitats de l'ésser humà de vèncer el destí marcat rescatant els recursos més bons del fons de l'ànima. I la plasticitat de la infància fa sortir la bondat de darrere del maltractament i la relació de paternitat i filiació es converteix en la sortida endavant per fer créixer la persona.

Peio Sánchez

Director del Departament
de Cinema de l'arquebisbat
de Barcelona

Crítica literaria

Entre la fantasía y la realidad

Se han hecho bastantes reediciones de esta novela histórica de aventuras dirigida, principalmente, a jóvenes a partir de 14 años pero no exclusivamente; es más, a mi entender, merece la pena elevar la edad de lectura de esta obra porque la red de nombres y situaciones que se insinúan favorecen que el lector joven pueda desorientarse y abandonar su lectura pese a la ambientación de misterio, fantasía e intriga de su relato. Es necesario un conocimiento del momento histórico y del intrínquilis de los acontecimientos que sucedieron, así como un guion de lectura que lo acompañe. Dicho esto, el nombre del autor ya es una garantía de buena literatura, de riqueza de vocabulario, que invita al sector adulto a adentrarse en él.

La música de fondo del argumento es la situación del joven rey Jaime I sucesor de la corona de Cataluña-Aragón tras la muerte de su padre Pedro II el Católico, escondido por sus fieles con el fin de protegerlo de las intrigas de sus contrarios. Ambientada en la época medieval con el feudalismo como organización social, con los trovadores y juglares que amenizan el día a día de los señores y del pueblo recitando medias verdades de una época que, como todas, se

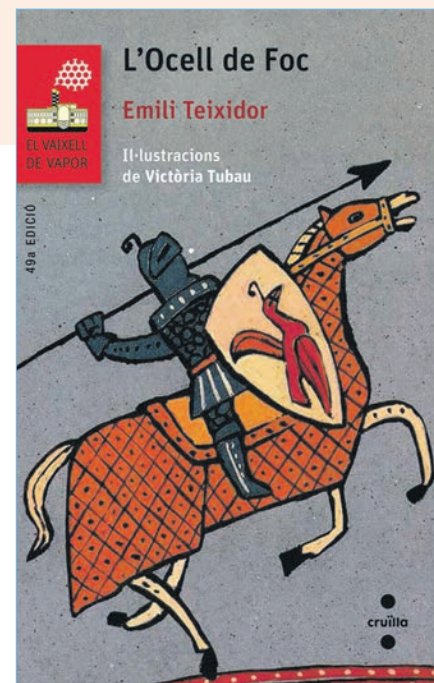
EMILI TEIXIDOR
L'Ocell de Foc
Ed. Cruilla, 1972 (1a edició), 172 pág.

mueve entre el engaño (el vizconde de Peguera), la crueldad, la traición, el interés, la fidelidad (Matilde, la Soldadera), el amor (Arnau de Rocablanca y Carmesina), los torneos...; merece atención la descripción del bosque, de la flora y la fauna: es el bosque de la edad media; los albigenses, la peste, los monjes de monasterios (Sant Fruitós de Bages y el prior Berenguer de Foix), la brujería (Raslet, más que brujo era un hombre sabio incomprendido que estudia las propiedades de las plantas y animales para curar heridas). A través de su lectura se hace un recorrido por personajes reales (a pesar de que el nombre que se les da no lo sea): por ejemplo, Ocell de Foc, aprendiz de trovador, un chico espabilado de once años. El canto y la música son también protagonistas de la narración. Ocell de Foc, un juglar con espíritu de superación que sueña convertirse en un reconocido trovador; es a través de su historia que

se construye el escenario de la época. Una curiosidad: todos los personajes están descritos físicamente menos el protagonista, ¿por qué? ¿Se quiere incentivar la fantasía del lector con el fin de que «recree» una figura a partir de lo que se dice de él, de lo que piensa y hace? Otro estímulo.

En el año 1910 Igor Stravinsky con diferentes historias tradicionales rusas compone el ballet *El pájaro de fuego* que estrena en la Ópera de París: mágica fantasía donde el príncipe Ivan entabla amistad con el pájaro y se enamora de una joven muy hermosa, el pájaro le ayuda frente a sus enemigos. ¿Es un mundo imaginario donde los pájaros curan a los enfermos con su canto, como Raslet con sus plantas? Desconozco si Teixidor tuvo presente el ballet de Stravinsky pero sí veo semblanzas: fantasía, música, una época, unos escenarios (el bosque, la intriga, el amor...), una geografía (Rusia-Provenza). Un alicien-

Rosa M. Boixareu Vilaplana
Síndica de Greuges de la URL

te para jóvenes y no tan jóvenes: leer, escuchar, ver, imaginar. Una y otra, la lectura y la música, un placer para los sentidos, un estímulo para la curiosidad de todos.

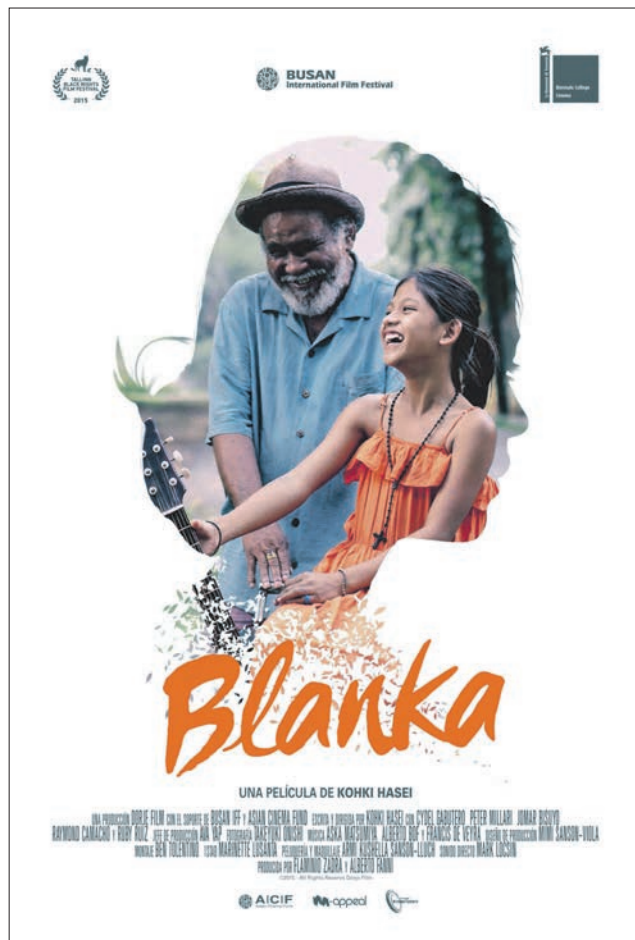
Crítica cinematográfica

El nuevo «Lazarillo» de Manila

BLANKA
DIRECTOR: Kohki Hasei
INTÉRPRETES: Cydel Gabutero, Peter Millari, Jomar Bisuyo, entre otros
MÚSICA: Aska Matsumiya, Alberto Bof, Francis de Veyra
GÉNERO: drama
75 minutos
Filipinas, 2015

Blanka es una película sincera y transparente que presenta la historia de amistad entre un viejo músico callejero y una niña de la calle. En medio de la miseria de los barrios pobres de Manila, esta historia de tonos veraces y luminosos cuenta cómo una ladrona en ciernes se convierte en una antorcha de luz en zonas de sombras.

El escritor y director japonés Kohki Hasei emprende su primer largometraje tras su experiencia en documentales, vídeos musicales y de moda. Para ello acude a un elenco de actores no profesionales encabezados por Peter (Millani) un músico callejero filipino de voz y pasado desgarrado. Junto a él Blanka, interpretada por Cydel Gabutero, la niña de 11 años protagonista de la historia, y un grupo numeroso de niños que nunca se habían puesto bajo las cámaras. Como director de fotografía, Takeyuki Onishi logra dar

a los colores amargos de la pobreza el color de la infancia y la ingenuidad.

Blanka, pequeña huérfana, vive en Manila, como pícara moderna, de robar a los turistas y enfrentarse a la

violencia de las calles donde la pobreza y la explotación sexual marcan a los niños. Allí conoce a un guitarrista ciego que malvive con sus cantos. Juntos formarán una pareja artística y de vida trashumante. Blanka pretende formar un hogar y para ello está dispuesta a comprar una madre por la que ofrece hasta 30.000 pesos, fruto de sus ahorros. El director en su corto *Godog* ya nos había mostrado la supervivencia de los niños en los basureros de la gran ciudad filipina. Pero no se decanta por la mirada oscura del también filipino Dante Mendoza con la premiada en Cannes *Kinotay* (2009). Su propuesta quiere mostrar cómo en medio del desastre los niños vencen las dificultades haciendo así sobrevivir a la humanidad. Y con esta inspiración construye el personaje de Blanka, débil pero fuerte, ilusa pero con una enorme capacidad de salir flotando de las pruebas, inocente a la

vez que lúcida para sortear las pruebas y encontrar una salida.

Blanka se sitúa más cerca de *Estación central del Brasil* (1998), de Walter Salles, que de las versiones tradicionales de la picaresca a lo *Oliver Twist* (2005), de Roman Polanski. La realización de una paternidad y filiación adoptiva que contribuye a la salvación de ambos en medio de una situación de injusticia y explotación a la que el film no vuelve la cara pero sí da la vuelta al superar la lógica de la marginación.

Realizada con medios sencillos, ha recibido importantes galardones, como los premios Lanterna Mágica y Sorriso Diverso en Venecia 2015 o el galardón a la mejor película en el Festival Internacional de Friburgo. Con ellos esta película sobre la infancia maltratada se convierte en una propuesta sobre las elecciones de las personas y el valor de la familia para encontrar la salvación en medio del basurero.

Kohki Hasei nos aporta una visión de la denuncia frente a la explotación que cautiva al espectador en la medida en que profundiza en las capacidades del ser humano de vencer el destino marcado rescutando los mejores recursos del fondo del alma. Y la plasticidad de la infancia saca la bondad detrás del maltrato y la relación de paternidad y filiación se convierte en la salida hacia delante para hacer crecer la persona.

Peio Sánchez

Director del Departamento de Cine del arzobispado de Barcelona

